

Η φιλόλογος Κατίνα Παπά και η σχολική ζωή «Σ' ένα Γυμνάσιο Θηλέων στα μετεμφυλιακά χρόνια

Ευγενία Μπαζάνη, Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Περίληψη

Η συγγραφέας Κατίνα Παπά στο λογοτεχνικό έργο «Σ' ένα Γυμνάσιο Θηλέων» περιγράφει τη λειτουργία ενός Γυμνασίου στο οποίο η ίδια εργάστηκε ως καθηγήτρια φιλόλογος. Η υπόθεση του βιβλίου εκτυλίσσεται στην Αθήνα και τοποθετείται χρονικά στα μεταπολεμικά χρόνια, λίγο μετά το τέλος του εμφυλίου πολέμου. Αναλυτικότερα, επιχειρεί την απόδοση πραγματικών γεγονότων - σχολικών περιστατικών. Τα βασικά πρόσωπα του κειμένου απαρτίζουν ο γυμνασιάρχης, ο επιθεωρητής, οι καθηγητές, οι μαθητές και ο Υπουργός Παιδείας. Ταυτόχρονα επιχειρείται η απόδοση της ποιότητας των σχέσεων που αναπτύσσονται ανάμεσα σ' αυτά τα πρόσωπα. Στην επεξεργασία του βιβλίου ασχολήθηκα με τα παρακάτω θέματα: διδασκαλία και κατάρτιση (διδασκτικά βοηθήματα, διδακτική πρακτική, διδασκαλία), εκπαιδευτική πολιτική, σύστημα εκπαίδευσης (μαθητής, εκπαιδευτικό ίδρυμα), διοίκηση της εκπαίδευσης (επιθεώρηση, χρόνος φοίτησης, σχολικό πρόγραμμα), αξιολόγηση (εξετάσεις-διαγωνίσματα, βαθμολόγηση), εξοπλισμός (κτίριο, επίπλωση, πίνακας-μαυροπίνακας και οτιδήποτε άλλο υλικό), πρόγραμμα σπουδών (διδασκαλία, εξω-διδασκτικές δραστηριότητες), συμπεριφορά-διαπροσωπικές σχέσεις (μαθητών μεταξύ τους, εκπαιδευτικών με μαθητές, πειθαρχία με την έννοια της απόκλισης), κοινωνικο-πολιτιστικό περιβάλλον (τοπική κοινωνία, οικογενειακό περιβάλλον), επάγγελμα και διδακτικό προσωπικό.

Λέξεις – κλειδιά: σύστημα εκπαίδευσης, πρόγραμμα σπουδών, διαπροσωπικές σχέσεις, πειθαρχία, κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον

The philologist Katina Papa and school life "In a Girls' High School" in the post-Civil War years

Eugenia Bazani, Teacher PE70

Abstract

The writer Katina Papa in the literary work "In a High School for Girls" describes the operation of a High School in which she worked as a philologist teacher. The plot of the book unfolds in Athens and is set in the post-war years, shortly after the end of the civil war. More specifically, it attempts to attribute real events - school incidents. The main persons of the text consist of the head of high school, the inspector, the teachers, the students and the Minister of Education. At the same time, an attempt is made to convey the quality of the relationships that develop between these persons. In the editing of the book I dealt with the following topics: teaching and training (teaching aids, teaching practice, teaching), educational policy, education system (pupil, educational institution), education administration (inspection, time of study, school programme), assessment (examinations-tests, marking), equipment (building, furniture, blackboard and any other material), curriculum(teaching, extra-curricular activities), behavior-interpersonal relationships (students with each other, teachers with students, discipline in the sense of deviation), socio-cultural environment (local community, family environment), profession and teaching staff.

Keywords: education system, curriculum, interpersonal relationships, discipline, socio-political environment

1. Εισαγωγή

Η συγγραφέας Κατίνα Παπά στο λογοτεχνικό έργο «Σ' ένα Γυμνάσιο Θηλέων» περιγράφει τη λειτουργία ενός Γυμνασίου στο οποίο η ίδια εργάστηκε ως καθηγήτρια φιλόλογος. Αναλυτικότερα, επιχειρεί την απόδοση με λογοτεχνίζοντα τρόπο πραγματικών γεγονότων - σχολικών περιστατικών. Τα βασικά πρόσωπα του κειμένου απαρτίζουν ο γυμνασιάρχης, ο επιθεωρητής, οι καθηγητές, οι μαθητές και ο Υπουργός Παιδείας: ταυτόχρονα επιχειρείται η απόδοση της ποιότητας των σχέσεων που αναπτύσσονται ανάμεσα σ' αυτά τα πρόσωπα. Στο πρώτο μέρος γίνεται η περιγραφή του σχολείου, το δεύτερο μέρος αναφέρεται στους εκπαιδευτικούς του σχολείου και τη λειτουργία του, και το τρίτο μέρος έχει ως κύριο θέμα το Συμβουλευτικό Σταθμό που δημιουργεί μια καθηγήτρια για να βοηθήσει τις μαθήτριες που ήταν θλιμμένες.

Στην επεξεργασία του βιβλίου ασχολήθηκα με τα παρακάτω θέματα, τα οποία αναφέρονται στη σχολική ζωή «Σ' ένα Γυμνάσιο Θηλέων» στα μετεμφυλιακά χρόνια: διδασκαλία και κατάρτιση (διδασκτικά βοηθήματα, διδακτική πρακτική, διδασκαλία), εκπαιδευτική πολιτική, σύστημα εκπαίδευσης (μαθητής, εκπαιδευτικό ίδρυμα), διοίκηση της εκπαίδευσης (επιθεώρηση, χρόνος φοίτησης, σχολικό πρόγραμμα), αξιολόγηση (εξετάσεις-διαγωνίσματα, βαθμολόγηση), εξοπλισμός (κτίριο, επίπλωση, πίνακας-μαυροπίνακας και οτιδήποτε άλλο υλικό), πρόγραμμα σπουδών (διδασκαλία, εξω-διδασκτικές δραστηριότητες), συμπεριφορά-διαπροσωπικές σχέσεις (μαθητών μεταξύ τους, εκπαιδευτικών με μαθητές, πειθαρχία με την έννοια της απόκλισης), κοινωνικό-πολιτιστικό περιβάλλον (τοπική κοινωνία, οικογενειακό περιβάλλον), επάγγελμα και διδακτικό προσωπικό.

2. Θεωρητικό πλαίσιο

2.1. Σκοπός της εργασίας

Ο πρωταρχικός σκοπός της εργασίας μου ήταν μέσα από τη βαθύτερη μελέτη του λογοτεχνικού έργου της Κατίνας Παπά, να αναδείξω τη σχολική ζωή σ' ένα Γυμνάσιο Θηλέων, στο οποίο η ίδια εργάστηκε ως καθηγήτρια φιλόλογος. Κατά τη διάρκεια ενός αυστηρού εκπαιδευτικού συστήματος, γύρω στη δεκαετία του '30, η συγγραφέας μάς περιγράφει τι συμβαίνει σ' ένα Γυμνάσιο επιχειρώντας την απόδοση πραγματικών γεγονότων - σχολικών περιστατικών καθώς και της ποιότητας των σχέσεων που αναπτύσσονται ανάμεσα στο γυμνασιάρχη, τον επιθεωρητή, τους καθηγητές, τους μαθητές.

2.2. Διδασκαλία και Κατάρτιση στα μετεμφυλιακά χρόνια της Ελλάδας

Οι εκπαιδευτικοί καταφεύγουν στη χρήση *διδασκτικών βοηθημάτων* για την επιτυχέστερη έκβαση της διδασκαλίας τους. Αναλυτικότερα, βασίζουν τις παραδόσεις τους σε χάρτες, τοπογραφικούς χάρτες, Νεοελληνικά Αναγνώσματα γραμμένα όμως, στην καθαρεύουσα καθώς και σε σχολικά βιβλία. Όσον αφορά την εφαρμόζουσα *διδασκτική πρακτική*, οι εκπαιδευτικοί καταφεύγουν στις σημειώσεις τους, στην υπαγόρευση κειμένου προς τις μαθήτριες - και για το λόγο αυτό, οι μαθήτριες είναι εφοδιασμένες με αντίστοιχο τετράδιο θεμάτων - ή στην αντιγραφή κειμένου από τις μαθήτριες, στην τήρηση βιβλίου διδαχθείσας ύλης για κάθε τάξη, στην ανάθεση σχολικών εργασιών για το σπίτι, στην παρουσίαση της καινούριας γνώσης από τον εκπαιδευτικό¹.

Εξάιρεση αποτελούν ορισμένοι νεότεροι-ηλικιακά - εκπαιδευτικοί, οι οποίοι για την προσφορά του καινούριου μαθήματος επιλέγουν τη μέθοδο των ερωτήσεων - απαντήσεων προς και από τις μαθήτριες, καθώς και την ανάθεση εργασιών σε μικρές μαθητικές ομάδες, με σκοπό την εξάσκηση των παιδιών στην ομαδο-συνεργατική και με μέθοδο εργασία (π.χ. μετάφραση από τις μαθήτριες των στίχων του Σιμωνίδη, μελέτη Ιστοριών-Ακριτικών από "Εκλογές" του Ν. Πολίτη). Κατά τη διάρκεια της *διδασκαλίας* επικρατεί δημιουργική ησυχία και τεταμένη προσοχή από την πλευρά των μαθητριών, ενώ για τους εκπαιδευτικούς "εκπαιδύω" σημαίνει, ότι δίνουν ένα κομμάτι από την ψυχή τους².

2.3. Εκπαιδευτική Πολιτική

Το σχολείο, κατεξοχήν χώρος έκφρασης της εκάστοτε κυρίαρχης πολιτικής τάξης, δε θα μπορούσε να στερείται ανάλογης "ιδεολογικής" διακόσμησης από εικόνες "κατάλληλου" πατριωτικού περιεχομένου. Στο τέλος της μεταπολεμικής περιόδου, εποχή που διαδραματίζονται τα γεγονότα του συγκεκριμένου βιβλίου, το αγαθό της δωρεάν δημόσιας εκπαίδευσης φάνταζε μακρινό όνειρο για τις μαθήτριες των λαϊκών στρωμάτων, αφού γόγγυζαν να πληρώσουν τα έξοδα σχολικής εγγραφής τους ετησίως. Από την άλλη πλευρά, στα πλαίσια της "ανασυγκρότησης" του νεοελληνικού κράτους, καλούνταν να γευτούν το συσσίτιο του σχολείου τους, το οποίο και σατίριζαν για την ποιότητά του.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι την εποχή αναφοράς του συγκεκριμένου βιβλίου απουσίαζε κάθε είδους κρατική μέριμνα για την ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών με τη δημιουργία σχολικού Συμβουλευτικού Σταθμού³. Επικρατούσε άκρατος πουριτανισμός, αφού ο Επιθεωρητής λογόκρινε και

¹ Παπά, Κ. (2003), *Σ' ένα Γυμνάσιο Θηλέων*, Αθήνα: Εστία, σ. 283.

² Παπά, Κ. (2003), *Σ' ένα Γυμνάσιο Θηλέων*, Αθήνα: Εστία, σ. 292.

³ Παπά, Κ. (2003), *Σ' ένα Γυμνάσιο Θηλέων*, Αθήνα: Εστία, σ. 265.

απέσυρε από τη Σχολική Βιβλιοθήκη κάθε βιβλίο που περιείχε την “κατάλληλη” λέξη “έρως”. Απαγορευόταν με περικοπή αποδοχών η διεξαγωγή ιδιαίτερων παραδόσεων με χρηματισμό στο σπίτι. Επίσημη γλώσσα του εκπαιδευτικού συστήματος θεωρείτο η καθαρεύουσα, η οποία και διδασκόταν σε μαθητές-καθημερινούς χρήστες της δημοτικής γλώσσας. Αυτή η κοινωνική αντίφαση αποτελούσε σημείο αντιπαράθεσης μεταξύ συντηρητικών και προοδευτικών εκπαιδευτικών.

2.4. Σύστημα εκπαίδευσης

Γύρω στη δεκαετία του '30 κατά τη διάρκεια ενός αυστηρού εκπαιδευτικού συστήματος στο Γυμνάσιο Θηλέων όλες οι μαθήτριες παρουσιάζονται να φορούν ποδιές, κορδέλες, φιόγκους και να είναι εξοπλισμένες με τετράδια, μελάνια, μελανοδοχεία, στυλό, σάκες, μολύβια. Η υπόθεση του συγκεκριμένου βιβλίου εκτυλίσσεται σε εκπαιδευτικό ίδρυμα της Β' θμιας Εκπαίδευσης (Γυμνάσιο Θηλέων) στην Αθήνα⁴ και όχι σε Πειραματικό Σχολείο.

2.5. Διοίκηση της Εκπαίδευσης

Στην κορυφή της εκπαιδευτικής πυραμίδας βρίσκεται ο Επιθεωρητής, ο οποίος προκαλεί συναισθήματα δέους στους εκπαιδευτικούς και μόνο με την εμφάνισή του, πολύ δε περισσότερο με τις οπισθοδρομικές αντιλήψεις του (π.χ. δε θεωρούσε μάθημα τα Νέα Ελληνικά), για τις οποίες συγκρούσαν με τους εκπαιδευτικούς με επακόλουθο τη διενέργεια ανακρίσεων και την κλίση τους σε απολογία. Αμέσως μετά, στην εκπαιδευτική πυραμίδα και κοιτάζοντας προς τα κάτω συναντάμε το Γυμνασιάρχη καθώς και σε σπανιότερες περιπτώσεις τη Γυμνασιάρχισσα, την Υποδιευθύντρια, τους εκπαιδευτικούς (άντρες- γυναίκες). Ο χρόνος φοίτησης στο Γυμνάσιο διαιρείτο στην Πρώτη, στη Δευτέρα και στην Τρίτη τάξη. Κάθε τάξη χωριζόταν σε δύο τμήματα από εκατό δέκα παιδιά το καθένα. Το σχολικό πρόγραμμα περιλάμβανε τη διεξαγωγή των μαθημάτων αλλά και τη μαθητική ξεκούραση μέσω του διαλείμματος, το οποίο είχε μεγάλη ή μικρή χρονική διάρκεια⁵.

2.6. Αξιολόγηση

Οι μαθήτριες που επιθυμούσαν να φοιτήσουν στο Γυμνάσιο, καλούνταν να συμμετέχουν σε κατατακτήριες εξετάσεις, διαγωνιζόμενες σε διάφορα μαθήματα (π.χ. στα Νέα Ελληνικά, στην Έκθεση). Όταν εισάγονταν κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους, εξετάζονταν από τους καθηγητές, βάσει καταλόγου, στην αποστήθιση της διδαχθείσας γνώσης και στη διαπίστωση τυχόν λάθους, προφορικά με γραπτά διαγωνίσματα. Οι καθηγητές αξιολογούσαν τη μαθητική επίδοση των μαθητριών με αριθμητική βαθμολόγηση. Σύμφωνα με το εξεταστικό σύστημα της εποχής εκείνης, η μαθήτρια υπήρχε περίπτωση να αξιολογηθεί αρνητικά, να κριθεί μετεξεταστέα κι ανάλογα να κριθεί ή προβιβάσιμη ή απροβίβαστη. Στο τέλος των γυμνασιακών της σπουδών, κατά το μήνα Ιούνιο, η μαθήτρια έδινε απολυτήριες εξετάσεις ενώπιον Επιτροπής. Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού πραγματοποιούνταν από τον Επιθεωρητή και συνίστατο στον έλεγχο των βιβλίων ύλης, στην πρόσκληση σε απολογία καθηγητή που παρέδιδε ιδιαίτερα “κατ’ οίκον” και στην επιβολή ανάλογου προστίμου⁶.

2.7. Εξοπλισμός

Το συγκεκριμένο έργο της Κατίνας Παπά έχει μεγάλο ενδιαφέρον, γιατί μιλά και για την αρχιτεκτονική δομή του σχολικού κτιρίου. Αυτή αποτελείται από την αυλή, χώρο των μαθητών κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων, από τις τάξεις, οι οποίες μύριζαν άσχημα, ήταν σκονισμένες, με γδαρμένους τοίχους, φαγωμένα πατώματα, βρώμικες σκάλες, σκοτεινές και άχαρες, με μικρά σιδερόφρακτα παράθυρα, καθώς και από το γραφείο των καθηγητών. Η επίπλωση της σχολικής τάξης περιοριζόταν στην ψηλή έδρα-θέση του καθηγητή η οποία στεκόταν σ' ένα ψηλό βάθρο· η έδρα ήταν σκεπασμένη με τραπεζομάντηλο από ύφασμα “πλατζά”. Αναπόσπαστα κομμάτια της σχολικής επίπλωσης αποτελούσαν τα θρανία, τα οποία τοποθετούνταν σε δύο μακρόστενες σειρές με στενό διάδρομο ανάμεσά τους ή στοιβάζονταν στις αποθήκες λόγω σαθρότητας. Επίσης, μέσα στην τάξη ξεχώριζε ο

⁴ Παπά, Κ. (2003), *Σ' ένα Γυμνάσιο Θηλέων*, Αθήνα: Εστία, σ. 136.

⁵ Παπά, Κ. (2003), *Σ' ένα Γυμνάσιο Θηλέων*, Αθήνα: Εστία, σ. 243.

⁶ Παπά, Κ. (2003), *Σ' ένα Γυμνάσιο Θηλέων*, Αθήνα: Εστία, σ. 12.

πίνακα/μαυροπίνακα, οι κιμωλίες, η χάρτινη θήκη του σπόγγου, ο κάλαθος των άχρηστων, ένα ταμπλό που έγραφε: “Μη πτύετε χαμαί!”.

Το γραφείο των καθηγητών διακοσμήτο μ’ ένα μικρό τραπέζι με πράσινη τσόχα, φορτωμένο με βιβλία ύλης, μαύρους δίσκους γραφικής ύλης, τασάκια χωρίς αποσίγαρα και με κοινές ψάθινες καρέκλες⁷. Αξίζει να σημειωθεί, ότι μια καθηγήτρια προοδευτικών αντιλήψεων ανακαίνισε το Γυμνάσιο προτείνοντας τον καθαρισμό και την τοποθέτηση γλαστρών, πρασινάδων, λουλουδιών, κουρτινών σε όλες τις τάξεις.

2.8. Πρόγραμμα Σπουδών

Στο Πρόγραμμα Σπουδών, μεταξύ των άλλων μαθημάτων, διδάσκονται τα Νέα Ελληνικά (το αντίστοιχο σχολικό βιβλίο περιέχει μικρές ηθικοπλαστικές ιστορίες από το “Γεροστάθη” και τις Εκδόσεις “Ζωής”) και η Ψυχολογία. Στις εξω-διδασκτικές δραστηριότητες των μαθητριών αναφέρονται η λειτουργία σχολικής δανειστικής Βιβλιοθήκης με αξιόλογα λογοτεχνικά έργα, η διοργάνωση γιορτών από τα παιδιά, διαλέξεις με επίκαιρα θέματα, επισκέψεις σε μουσεία, μικροπαραστάσεις οργανωμένες από τους μαθητές, εμπνευσμένες από την Ιστορία, τη Μυθολογία, τη σχολική ζωή, η συγγραφή και έκδοση σχολικής εφημεριδούλας, η οποία διενέμετο δωρεάν στις μαθήτριες και κρυφά σε ορισμένους προοδευτικούς καθηγητές⁸. Εννοείται ότι όλες οι παραπάνω εξω-διδασκτικές δραστηριότητες υποκινούνταν από την καλή θέληση δύο προοδευτικών καθηγητριών του σχολείου.

2.9. Διαπροσωπικές σχέσεις / Συμπεριφορά

α) *μαθητών μεταξύ τους*. Οι μαθήτριες διατηρούν καλές διαπροσωπικές σχέσεις, αφού συνεργάζονται σε διάφορα μαθήματα, ενώ στα διαλείμματα κάνουν παρέα στην αυλή.

β) *εκπαιδευτικών με μαθητές*. Οι εκπαιδευτικοί με συντηρητικές απόψεις αντιμετωπίζουν τις μαθήτριες τις περισσότερες φορές με προκατάληψη, μεροληψία, έλλειψη συμπάθειας, κατανόησης, συμπάραστασης. Αναλυτικότερα, εκδηλώνουν φιλική διάθεση προς τις “υποτακτικές” μαθήτριες, ενώ αδιαφορούν για την ιδιαίτερη μαθησιακή περίπτωση μιας ορφανής μαθήτριας, την οποία επιδιώκουν με τη στάση τους, να διώξουν από το σχολείο. Από την άλλη μεριά, οι εκπαιδευτικοί με προοδευτικές απόψεις διάκινται φιλικά, ιδιαίτερα στις ανίσχυρες και φτωχές μαθήτριες, καθώς και σε κείνες που δε λειτουργούν ως πειθήνιοι εκτελεστές απόψεων άλλων. Ωστόσο, δεν προβλέπουν να αντιμετωπίζουν με μια ισότιμη και δίκαιη βάση όλες τις μαθήτριες ανεξαρτήτων προσωπικών συμπαθειών.

Τι γίνεται από την πλευρά των μαθητριών; Αυτές νιώθουν αφόρητη πλήξη προς το σχολείο, αφού οι μεν καθηγητές τις “βρίζουν”, οι δε καθηγήτριες παρουσιάζονται “κακές και άδικες” μαζί τους. Για το λόγο αυτό οι μαθήτριες δε χάνουν την ευκαιρία να σατιρίζουν την καθηγητική συμπεριφορά στα κρυφά: κατά το διάλειμμα ή μέσα από “μαθητικές εφημερίδες”, ενώ δεν παρέλειπαν να υιοθετούν προς το καθηγητικό κατεστημένο ένα προσποιητό σεβασμό. Αντίθετα, η στάση των μαθητριών αλλάζει ριζικά απέναντι στους καθηγητές εκείνους με “ανθρωπιστικό” πρόσωπο. Οι καθηγητές, που έρχονται να ενισχύσουν ηθικά τη μαθητική προσπάθεια για συνέχιση των σπουδών, εισπράττουν από τις μαθήτριες συναισθήματα αγάπης, θαυμασμού, εκτίμησης, αληθινής εμπιστοσύνης (εκμυστήρευση προσωπικών προβλημάτων, διανομή της κρυφής μαθητικής τους εφημερίδας και ευγνωμοσύνης.

γ) *Πειθαρχία (με την έννοια της απόκλισης)*

Σε κάθε ανάρμοστη μαθητική συμπεριφορά μέσα στην τάξη (αυθάδεια, αταξία, αμέλεια επιτέλεσης μαθητικών καθηκόντων, ερωτικές σχέσεις, κλοπές), οι καθηγητές αντιτάσσουν ποινές, λεκτικές επιπλήξεις, σωματική βία (ξυλοδαρμός), ορθοστασίες, τράβηγμα μαλλιών, κλωτσιές, σπρωξιές, γραπτές τιμωρίες, αποβολές⁹.

2.10. Κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον

Οι εκπαιδευτικοί απολαμβάνουν υψηλό κοινωνικό κύρος από την τοπική κοινωνία, όπου εργάζονταν και διέμεναν λόγω της μεγάλης τους μόρφωσης. Την ίδια αντιμετώπιση δε φαίνεται ν’ απολάμβαναν οι

⁷ Παπά, Κ. (2003), Σ’ ένα Γυμνάσιο Θηλέων,,Αθήνα: Εστία, σ. 17.

⁸ Παπά, Κ. (2003), Σ’ ένα Γυμνάσιο Θηλέων,,Αθήνα: Εστία, σ. 299.

⁹ Παπά, Κ. (2003), Σ’ ένα Γυμνάσιο Θηλέων,,Αθήνα: Εστία, σ. 45.

εκπαιδευτικοί και από το επίσημο κράτος, αφού αυτό τούς είχε καταδικάσει σε μόνιμη μισθολογική καθήλωση και ό,τι άλλο αυτή συνεπαγόταν (παράδοση ιδιαίτερων μαθημάτων, ακόμα και από καθηγητές με είκοσι-οκταετή υπηρεσία, φτωχική εμφάνιση). Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευτικοί, νεότεροι και ηλικιωμένοι παρουσιάζονται ντυμένοι φτωχικά και συμβατικά: οι καθηγητές φοράνε ρεπουμπλικά και κρατάνε μαστούνι ή ομπρέλα. Επίσης, φοράνε συντηρητικά καπέλα, με εξαίρεση μόνο μια νεαρή γυμνάστρια η οποία φοράει ένα άσπρο καπελάκι με πράσινο πεταχτό φιόγκο¹⁰.

2.11. Επάγγελμα και Προσωπικό (Διδακτικό)

Στο σχολικό χώρο επικρατεί μια ιεραρχική διάταξη, ανάμεσα στις σχέσεις των εκπαιδευτικών, γεγονός που αποτυπώνεται στην επίπλωση του γραφείου του Γυμνασιάρχη, την τοποθέτηση των καπέλων της στην κρεμάστρα του γραφείου των καθηγητών ή στον τρόπο κίνησής τους προς τις αίθουσες διδασκαλίας, μετά το χτύπημα του κουδουνιού: προηγείται ο γυμνασιάρχης και ακολουθούν οι υπόλοιποι ιεραρχικά. Για τυχόν ανακύπτοντα προβλήματα, ο Γυμνασιάρχης αποφεύγει τις συνεδριάσεις κι αποφασίζει, σχεδόν, μόνος του. Με το μέρος του Γυμνασιάρχη συνασπίζονται εκπαιδευτικοί ίδιας παιδαγωγικής αντιλήψεως και παρόμοιας ηλικίας (π.χ. Υποδιευθύντρια άλλοι εκπαιδευτικοί), ενώ μαζί του συγκροούνται εκπαιδευτικοί αντίθετων παιδαγωγικών /διαφυλικών/ γλωσσικών αντιλήψεων και νεότερης ηλικίας, τους οποίους εκβιάζει να υπογράψουν ή κατηγορεί ως αριστερούς¹¹.

3. Συμπεράσματα

Η υπόθεση του βιβλίου εκτυλίσσεται στην Αθήνα και τοποθετείται χρονικά στα μεταπολεμικά χρόνια, λίγο μετά το τέλος του εμφυλίου πολέμου. Οι διαπροσωπικές σχέσεις είναι ένα θέμα, το οποίο απασχολεί την Κατίνα Παπά στο συγκεκριμένο έργο. α) *Εκπαιδευτικοί με μαθητές*: Οι μεν συντηρητικοί παρουσιάζονται να διάκεινται ευνοϊκά στις μαθήτριες που είναι φρόνιμες και υποτακτικές, αυτές δηλαδή, που δεν αντιδρούν στις απόψεις τους. Οι δε προοδευτικοί δείχνουν μια ιδιαίτερη συμπάθεια είτε στις αδύνατες και φτωχές μαθήτριες είτε στις έξυπνες που δε δέχονται άκριτα τις απόψεις των άλλων. β) *Εκπαιδευτικοί με εκπαιδευτικούς*: Πρέπει οπωσδήποτε να σημειωθεί ο ρόλος της ιεραρχίας στο χώρο των εκπαιδευτικών. Διακρίνεται στις σχέσεις τους μια ανταγωνιστική και εκδικητική διάθεση, κυρίως από μέρους των συντηρητικότερων. γ) *Εκπαιδευτικοί και τοπική κοινωνία*: Το κοινωνικό κύρος των εκπαιδευτικών ήταν μάλλον υψηλό, καθώς θεωρούνταν από τον απλό λαό «άνθρωποι σπουδαγμένοι», με αξιοθαύμαστο μορφωτικό επίπεδο.

Όσον αφορά τα παιδαγωγικά προσόντα, οι εκπαιδευτικοί διακρίνονται σε «συντηρητικούς» και «προοδευτικούς» με βάση την προσωπικότητα και τις απόψεις τους σχετικά με την εκπαίδευση. Οι συντηρητικοί αντιμετωπίζουν το επάγγελμά τους περισσότερο ως την απασχόληση που τούς εξασφαλίζει τα προς το ζην. Όσον αφορά στην άλλη κατηγορία εκπαιδευτικών, των προοδευτικών, είναι προφανές, ότι το επάγγελμά τους το θεωρούν λειτουργήμα.

Σε σχέση με τα διδακτικά αντικείμενα, τα μαθήματα, δηλαδή που θεωρούν χρήσιμο να διδάσκονται, τα διδακτικά εγχειρίδια και τα εξωσχολικά βιβλία, οι απόψεις και πάλι δίστανται. Μάλιστα συνδέονται άρρηκτα με τις απόψεις που έχουν αναφορικά με το ζήτημα της γλώσσας. Πιο συγκεκριμένα, οι καθαρευουσιάνοι διδάσκουν στην καθαρεύουσα και απαιτούν και από τις μαθήτριες να χειρίζονται την ίδια γλώσσα. Όσοι ασπάζονται τη δημοτική γλώσσα, θεωρούν ότι προκειμένου να εξοικειωθούν τα παιδιά με την καθαρεύουσα, την οποία άλλωστε δε μιλούν στα σπίτια τους και να μάθουν να τη χειρίζονται, καταβάλλουν μεγάλη προσπάθεια με αποτέλεσμα να μην εισδύουν στην ουσία των μαθημάτων και να μην αποκομίζουν κάτι. Επιπλέον, υποστηρίζουν, ότι τα κείμενα που είναι γραμμένα στη δημοτική, τη γλώσσα που οι μαθήτριες μιλάνε και γνωρίζουν, κινούν έντονα το ενδιαφέρον τους και κατ' επέκταση προωθούν τη μάθηση.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η διδακτική ικανότητα του εκπαιδευτικού και η διάκριση γίνεται ιδιαίτερα εμφανής στον τρόπο διδασκαλίας των εκπαιδευτικών. Όσον αφορά στη μέθοδο, μπορούμε να πούμε, ότι οι «συντηρητικοί» χρησιμοποιούν παρωχημένες μεθόδους. Πιο συγκεκριμένα, η διδασκαλία τους είναι δασκαλοκεντρική καθώς βασίζεται στο μονόλογο του εκπαιδευτικού. Στον αντίποδα των

¹⁰ Παπά, Κ. (2003), *Σ' ένα Γυμνάσιο Θηλέων*, Αθήνα: Εστία, σ. 22.

¹¹ Παπά, Κ. (2003), *Σ' ένα Γυμνάσιο Θηλέων*, Αθήνα: Εστία, σ. 282.

παραπάνω εκπαιδευτικών, βρίσκονται αυτοί που χρησιμοποιούν προοδευτικές μεθόδους διδασκαλίας. Η διδασκαλία τους είναι μαθητοκεντρική καθώς στο κέντρο της μαθητικής πράξης βρίσκεται ο μαθητής.

Σε αυτό το αυτοβιογραφικό μυθιστόρημά η Κατίνα Παπά περιγράφει με καταπληκτικό τρόπο τα προβλήματα και την καθημερινότητα «Σ' ένα Γυμνάσιο Θηλέων» των Αθηνών. Η αξία του μυθιστορήματος έγκειται στο ότι τα παιδαγωγικά και εκπαιδευτικά ζητήματα παραμένουν επίκαιρα και για μάς.

Βιβλιογραφία

Παπά, Κ. (2003), *Σ' ένα Γυμνάσιο Θηλέων*, Αθήνα: Εστία.

Βιογραφικά στοιχεία συγγραφέα

Ευγενία Μπαζάνη

e-mail: mpazanceugenia@gmail.com

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

Τηλ.:6942877635

Ευριπίδου 19 Αγία Παρασκευή 15343

Δ.Ο.Υ.: Χολαργού

Τίτλος Σπουδών : Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

2^ο πτυχίο : Φιλοσοφία – Παιδαγωγική και Ψυχολογία

3^ο πτυχίο: Διαχείριση Ανθρώπινων Πόρων και Διοίκηση

Μετεκπαίδευση: Μαράσλειο Διδασκαλείο

Μεταπτυχιακός τίτλος: Φύλο και Θρησκεία

Ξένες γλώσσες: Γαλλικά DELF (1er & 2nd Degre) - Γερμανικά (Ε' τάξη)

Γνώση Ηλεκτρονικού Υπολογιστή: Επιπέδου 1^{ου} και 2^{ου}